

БЕЗБЕДНОСНОПОЛИТИЧКИ АСПЕКТИ ПРЉАВОГ НОВАЦА*

Ralph Wyss**

Када је Генерална скупштина ОУН, пре тридесет година, наложила својој Комисији за наркотике да припреми један међународни уговор, с циљем да се правним нормама сузбије међународна трговина наркотицима и из ње проистекли прљави новац, тада нико није могао ни претпоставити да ће тиме истовремено бити постављене основе да се и новац од утаје пореза може квалификовати као прљави новац, а сама утаја као злочин са тешким последицама по Швајцарску. Динамика и размере оваквог развоја ситуације дали су повода за питање: да ли је тема „прљави новац“ данас изашла из чисто полицијских оквира и попримила широке безбедноснополитичке димензије.

Кључне речи: „*прљави новац*“, *утаја пореза*, *организовани криминал*, *финансијски центри*, *Обавештајна служба*, *обавеза савесног финансијског пословања*

Међународна борба против „прљавог новца“

У максимуму *Pecunia non olet* – „новац не смрди“ веровали су још стари Римљани. Као замена за превазиђену трампу, новац је морао начелно увек бити „чист“ ако се желело да у трговини не дође до застоја. Некада је продавац морао најпре проверити порекло новчаница које му купац нуди. Првобитни новац као платно средство био је неконфоран, али у односу на трампу или њој алтернативне платне системе, постајао је све атрактивнији.

Упркос још увек актуелним размишљањима на ту тему, у последњих 30 година модерно право знатно одступа од чувене максиме. Међународна заједница је у борби против глобално повезаних и веома активних криминалних организација, концепт прљавог новца идентификовала као централну спорну тачку – као „Ахилу-ву пету организованог криминала“. Идеја се састоји у следећем: ако се криминалним организацијама отежа или сасвим онемогући да из њихових криминалних по-

* Овај текст је објављен у часопису швајцарске војске *Military Power Revue* бр. 1/2014, стр. 31-37, под насловом „Sicherheitspolitische Aspekte von schmutzigem Geld“. Са немачког језика текст је превео и за објављивање приредио мр Здравко Зељковић, пуковник у пензији.

** Ralph Wyss (Ралф Вис), доктор права, пуковник, шеф обавештајног органа у штабу 2. територијалног пука швајцарске војске, ralph.wyss@wyss-legal.ch

слова стечена богатства реинвестирају у легалне послове или у луксузна добра, онда се криминални послови више и не исплате. Криминалне организације ће се, такорећи, угасити. Да би се тај циљ постигао, улагање зарада из криминала (и тешких кривичних дела) у легалне привредне токове биће квалификовано као прање новца, а професионалне државне службе ће у поступању са новцем, применом посебних мера савесног пословања, практично онемогућити прање новца.

После терористичких напада у САД, 11. септембра 2001. године, тема прљавог новца проширила се и на друге области. Широки инструментаријум у борби против зарада из криминалних послова од тада ће бити коришћен и против финансирања тероризма. Наравно, није било нити има једноставних решења, јер за време док се у финансијском сектору по правилу са више или мање успеха могу открити из којих пословних делатности потиче одређена имовина, практично је друга ствар немогућност откривања, нпр. да ли власник текућег рачуна са једним конкретним плаћањем финансира некога или нешто, што ће, или би могло у будућности, проузроковати терористички акт. Другачије речено, тешко је открити који ће новац постати прљав, пре него што он то заправо постане. Фактички, у финансијском сектору ограничава се ефикасност у сузбијања финансирања тероризма. Зато се упоређује име клијента са именом јавно оптужене или осуђене особе или предузећа који би, према процени домаћих или власти страних држава, могао да буде у вези са тероризмом.

После више од 30 година интензивне борбе у сузбијању прања новца стеченог у трговини дрогом, људима и оружјем, данас се, нажалост, мора констатовати да се од „финансијске суше“ у криминалним организацијама још увек разочаравајуће мало може видети.¹

И након терористичких напада 2001. године, упркос свеобухватним мерама обавезног савесног пословања финансијских посредника, финансирање тероризма није се битније смањило. Ипак, мере су морално коректне и међународној заједници неопходне. Али, када би оне заиста помогле, као што је недавно предлагао један часопис², да се убудуће о „свим банкарским трансакцијама обавештавају надлежни државни органи – на тај начин би они уместо банака могли и морали (про)налазити терористе“. Из те визуре швајцарски банкарски центри морају бити сумњичави.³

¹ Hans Geiger, Oliver Wünsch (Swiss Banking Institute): Мере на превенцији прања новца: упоредни приказ (2006) <http://www.vhv-bcg.ch/fileadmin/PDF/Publikationen>.

² Brochure_VHV_AML_interna_Vergleich_web.pdf, Kevin D.Stringer, Counter Threat Finance (Grasping the Eel) in MPR 2/2013

³ Кроз једну такву анализу података много пре би се на несразмеран начин задрало у приватну сферу грађана и створила би се само још теже брљави државна банка података са огромним потенцијалом за злоупотребе. Криминалци са сумњивим трансакцијама држали би се мудро по страни, даље од контролних финансијских институција и бежали би у алтернативне системе плаћања (нпр. Hawala Banking, Bitcion, готовински или компензацијски послови, донације у материјалу итд).

Упоредити предавање Michael Chandler-а председавајућег групе УН за мониторинг санкција Al-Qaid-и, од 16/17.10.2003. године. „Certainly they appeared to have moved away from the formal banking system and were using informal transfer means or alternative remittance systems, such as havala, a well-established way of transferring value, particularly between the Gulf region and countries in Central, South and South-east Asia“ (објављено на: www.pvtr.org/pdf/Financia%20Response/Michael_UN_Sanctions.pdf).

Предузете мере у Швајцарској

Међународни напори у борби против прљавог новца у Швајцарској су подржани од самог почетка са великим ентузијазмом, што је била последица једног скандалозног случаја у којем су седамдесетих година швајцарске банке уз „подршку“ финансијских трансакција криминалних организација доспеле у њима подређен положај. То је био велики проблем за швајцарску привреду. Тако важном финансијском сектору Швајцарске остатак света је дао до знања да се његова забринутост мора веома озбиљно узети у обзир. Већ 1977. године постигнут је први договор о „обавезним мерама савесног пословања“ банака, 1988. године у УН је потписан договор о сузбијању мађународне трговине дрогом, 1990. године донет је закон који прање новца квалификује кривичним делом (члан. 305 Кривичног законика), као и немарност у финансијском пословању (члан. 305 истог законика). Тек 1998. године коначно је ступио на снагу свеобухватан Закон о прању новца.

Већ 1990. године Швајцарска је одлучила да применом нових кривичноправних норми против прања новца не буде више „Ахилова пета“ организованог криминала, што су од ње и захтевале УН, већ да ради на његовом сузбијању и да се бори против сваког профита из криминалних послова. Данас списак кривичних дела, због којих би се њихови починиоци могли оптужити за прање новца, обухвата преко 100 деликата. Одговарајуће мере обавезног савесног пословања у финансијском сектору све више се проширују и доследно примењују. Швајцарску су посебно погодили најновији догађаји у борби против прљавог новца: захтев Финансијске акционе радне групе (Financial Action Task Force – FATF)⁴ за проширење дела која претходе прању новца и на пореску превару и велике утаје пореза у 2012. години. То је ступило на снагу почетком 2015. године, године у којој Швајцарска полаже следећи државни испит пред FATF. Без обзира на питање да ли су у Швајцарску уложена новчана средства првенствено због легитимних права на дискрецију или пласирана због профаних утаја пореза, постало је јасно да је тај део посла финансијске бранше у међувремену потпуно пропао. Финансијску браншу убудуће ће окривљавати чим прими новац од клијената, а да се није сасвим уверила да је тај клијент правовремено измирио прописане порезе или их управо сада плаћа!

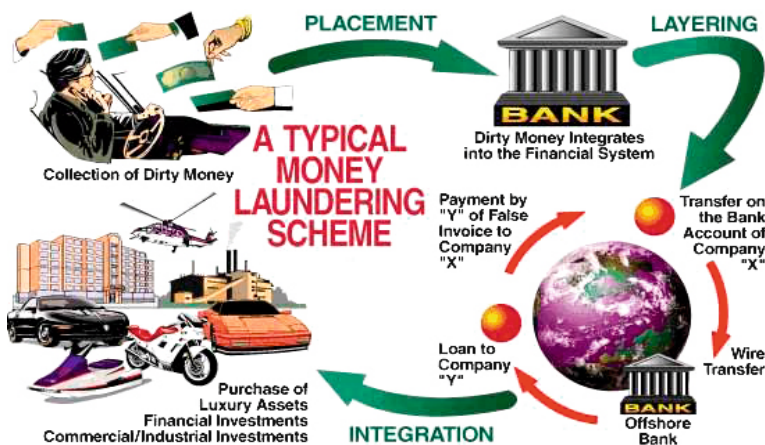
Убудуће, новац једног клијента може бити прљав или то постати ако му се током текућег пословног односа ненамерно или намерно некоректно опорезује већи приход или имовина. На тај начин банка ће се наћи у кривичној активности прања новца једног криминалца, пошто њен клијент своје порезе није уредно платио, а она то није пажљиво проверила.

Другим речима, у данашњем свету новчаних токова, посредством регуларних финансијских институција, остварује се супротност максими *Pecunia non olet* – новац се начелно сматра прљавим све док се не уверимо у супротно!

⁴ Financial Action Task Force – FATF је међународни комитет који чине представници влада, изворно основан од стране Г-7 ради утврђивања стандарда против прања новца и финансирања тероризма. Непридржавање ових стандарда може одређену земљу довести на црну листу (www.fatf-gafi.org).

Римски император Васпезијан (7–79 год. н.е.) у новцу је исковао изреку *Pecunia non olet*

Концептуални ток прања новца би мерама „обавезе савесног пословања“ требало да буде прекинут

Ова промена парадигме, која се одиграла у последњих тридесет година, показује не само утицај на привреду наше земље већ и на безбедносполитичке димензије, како то треба да покажу два примера – два догађаја која су се десила последњих година.

Пример 1: Када Mohammed хоће да плати рачун у доларима

Након терористичких напада 11. 9. 2001. године финансијске власти САД су широм света истраживале финансијске трансакције и имовину преосталих починилаца злочина.⁵ У нападу је учествовао и један господин који се звао Mohammed Atta.⁶ Mohammed (или Muhammed, Muhammad, Muhamad, Mohamad, Mohammad итд.) у арапској култури је широко распрострањено име или презиме. Уз његово име, на дигиталном филтеру, остале су „да висе” бројне финансијске трансакције.

Посебно пун филтер био је код трансакција у USA доларима. Последица активности америчких финансијских власти у истраживању финансијских трансакција учесника и помагача терористичког напада била је да су особе са овим именом (или презименом) током више седмица имале великих тешкоћа у обављању међународних финансијских трансакција у америчким доларима.⁷ Средства на текућем рачуну господина Mohammed Atte најпре су једним делом промењена у евро, а након тога међународне дознаке би на одредишту поново биле конвертоване у доларе, како би се избегле аутоматске блокаде трансакције због имена Mohammed.

Још и данас су имена Mohammed и Ahmed највише заступљена⁸ на међународним санкцијским листама. Људима тог имена могу се успоравати финансијске трансакције али се они могу и подвргнути додатним проверама финансијских власти. На први поглед, изгледа да су тешкоће у плаћању Mohammed-а и Ahmed-а добиле безбедносполитичке димензије.

⁵ Терористичке нападе извели су припадници организације Ал Каида (база, мрежа). Ту организацију нису сачињавали сиромашни и опљачкани. Њен вођа, Бин Ладен, инжењер, рођен је у породици чије богатство премашује пет милијарди долара. Исто се односи и на већину његових следбеника. Његов заменик Завахири, бивши хирург из Каира, потиче из највиших кругова египатског друштва. Отац му је био чувени професор на Каирском универзитету, деда главни имам Ал Азхара (најважнијег центра сунитске струје ислама у арапском свету), а његов стриц први генерални секретар Арапске лиге. Следе: Мохамед Ата, пилот првог авиона који је ударио у Светски трговински центар. Ата потиче из модерне и умерене египатске породице. Отац му је био адвокат, имао је две сестре – једна професор, а друга лекар. Мохамед Ата је студирао у Хамбургу. Студенти су били и неколико других терориста. Чак и чланови Ал Каиде ниже ранга су образовани људи из средње класе. У том смислу Џон Вокер Линд – младић из Калифорније који је напустио амерички начин живот и придружио се Талибанима није био битно другачији од многих својих фундаменталистичких другова. Са средњошколском дипломом он је био знатно мање образован у поређењу са његовим колегама са факултетским дипломама.

Поља на којима се рађао тероризам била су, у ствари, места на којима је дошло до највећег прилива новца током последњих 40 година. Од 19 отмичара на четири авиона, који су искоришћени у терористичким нападима у САД 11. 9. 2001. године, 15 су били из Саудијске Арабије, највећег светског извозника нафте и ниједан из Авганистана. Мало је вероватно да је у срцу њиховог гнева била беда!

⁶ <http://www.fbi.gov/about-us/history/famous-cases/9-11-investigation/american-airlines-11>.

⁷ Конкретни примери су познати аутору овога чланка из његове саветодавне функције у швајцарским банакама.

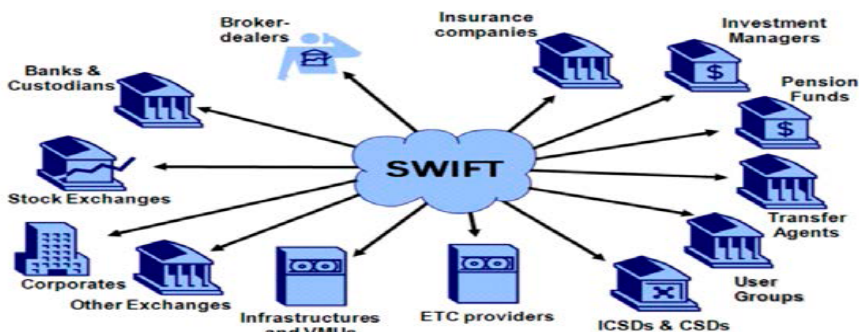
⁸ Као пример може послужити ажурирана санкцијска листа ЕУ: ec.europa.eu/external-relations/cisp/sanctions/list/version4/global/global.xml

SSID: 10-14251 **Foreign identifier:** QI.A.21.01. **Name:** Ahmed Mohammed Hamed Ali
DOB: 13 Jan 1967 **POB:** Badari, Asyout, Egypt **Good quality a.k.a.:** a) Abdurehman, Ahmed Mohammed b) Ahmed Hamed c) Ali Ahmed Mohammed d) Ali Hamed e) Hemed Ahmed f) Shieb Ahmed **Low quality a.k.a.:** a) Abu Fatima b) Abu Islam c) Abu Khadijah d) Ahmed The Egyptian e) Ahmed, Ahmed f) Al-Masri Ahmad g) Al-Surir Abu Islam h) Shuaib
Nationality: Egypt
Other information: Afghanistan. Review pursuant to Security Council resolution 1822 (2008) was concluded on 15 Jun 2010.

SSID: 10-14273 **Foreign identifier:** QI.A.154.04. **Name:** Sulaiman Jassem Sulaiman Ali Abo Ghaith
DOB: 14 Dec 1965 **POB:** Kuwait **Low quality a.k.a.:** Abo Ghaith **Identification document:** Passport No. 849594, Kuwait, Date of issue: 27 Nov 1998, Expiry date: 24 Jun 2003
Other information: Kuwaiti citizenship withdrawn in 2002. Left Kuwait for Pakistan in June 2001. Review pursuant to Security Council resolution 1822 (2008) was concluded on 21 Jun 2010.

Извод из санкцијске листе SECO против Ал Кауде и Талибана
 (<http://www.seco.admin.ch/themen/00513/00620/00622/00623/index.html?lang=de>)

Ипак, ако мало пажљивије посматрамо финансијске токове, горњи пример нам показује енормну моћ умреженог и стандардизованог платног и обрачунског система који су данас постали стандард.⁹

Шематски приказ SWIFT-мреже за глобалну доставу налога за уплате-исплате:
 (Извор:swift.sa-bank.ru)

На пример, ако се данас име неке особе осумњичене за тероризам или организовани криминал објави у медијима или на санкцијској листи, са великом вероватноћом дотична особа практично већ од сутра више неће моћи обавити ни једну трансакцију у платном систему у свету. То исто важи и за предузећа. Дато предузеће би у току једног дана постало несолвентно, јер би свако његово плаћање било одбијено као „прљави новац“, а свако плаћање њему представљало би финансирање криминалног, корупцијског или терористичког удружења. Тако би тај новац постао „прљав новац“!? На тај начин би предузетништву недостајала централна сиро-

⁹ http://www.bis.org/statistics/payment_stats.htm.

вина развијене националне привреде – **новац**, односно „**чист новац**”. Ако за националну привреду, критична предузећа доспеју на санкцијску листу или буду због нарушене репутације искључена из платног система, за дотичну националну привреду то може имати исте последице као кад би се под централне инфраструктуре неког предузећа подметнуо и активирао експлозив: оно би испало одмах и трајно.

Пример 2: Ако зуби ипак могу да угризу

Дана 19. 3. 2008. године, председник Савезне владе и министар финансија Hans-Rudolf Merz поводом све већег притиска Европске уније (ЕУ) и Организације за економску сарадњу и развој (ОЕЦД), самоуверено је изјавио: „нападацима на швајцарске банкарске тајне могу само једно да поручим – на нашим банкарским тајнама ћете поломити зубе”! Мање од годину дана након тога, увече 18. 2. 2009. године, током једне двадесетоминутне ванредне седнице Савезне владе, банкарска тајна је са одобрењем владе, први пут официјелно откривена.

Савезна влада је с одобравањем примила к знању информацију да је Савезна контрола финансијског тржишта (Eidgenössische Finanzmarktaufsicht – FINMA) још исте вечери доставила америчком Министарству правде (Department of Justice – DoJ) 400 доза клијената швајцарске Унион банке (Union Bank of Switzerland – UBS) у електронском облику о америчким пореским обвезницима. То се стварно и десило!? САД нису сломиле зубе на банкарским тајнама швајцарских банака. Брана је пробијена и упркос упорним покушајима релативизације, од тога момента, банкарска тајна о заштити иностраних пореских обвезника од њихових националних пореских органа је уништена.

Невољна одлука Савезне владе испала би сасвим другачије да су власти САД следећег дана оптужиле Унион банку, што би врло вероватно водило ка директној инсолвентности највећих швајцарских концерна. Несолвентност 12 концерна би широм света водила немерљивим, али сигурно тешким последицама по швајцарску националну привреду.¹⁰ Приговор САД највећој швајцарској банци – да је помогла пореским преварантима да сакрију свој „прљави новац” –представљао би веома озбиљну претњу целокупној националној привреди Швајцарске.

Овде ће политичкобезбедносна димензија бити брзо јасна. Ипак, из безбедноснополитичког угла, забрињавајуће је, да историјски корак који је Савезна влада тада учинила (формално посматрано, свесно пропуштање да се нешто спречи) – да се наша у датој позицији недобровољно, заправо да се то десило под страном принудом. Савезна влада је по овом стратегијском питању изгубила сваку слободу деловања. Ипак, то није све: ово је погодило нашу владу потпуно неспремну!

Руку на срце, део одговорности за овај догађај сноси и стара влада и министар Merz, пошто је он банкарске дозе „јак волео и хтео да их држи у сопственим рукама”, па је зато Савезна влада (као целина) са њима „могла мало и прекасно владати”. Наравно, ко такве замерке износи против Савезне владе или њеног члана, мора и себи поставити исто питање као појединачном члану Савезне владе¹¹. Да ли је уопште могу-

¹⁰ Да ова страховања нису била без основа, показала је касније пропаст приватне банке Wegelin, јануара 2012. године.

¹¹ Члан старе владе, Hans-Rudolf Merz је у јесен 2009. године имао застоје у раду срца и од тог времена му је здравље лошије.

ће једну стратегијску претњу те врсте због, наводно сопствене сујете сакрити од свих осталих одговорних? Односно, да ли је анализа стратегијских претњи нашој земљи преко инструмената утицаја једне друге државе, лични или делегирани задатак министра финансија? Или, да ли је он био једини који је добио на увид сазнања Стретешке обавештајне службе? Сигурно не! Овај догађај, много више показује очигледне празнине у раном препознавању стратегијских претњи привреднополитичке природе.

Поуке из наведених примера

Оба случаја јасно показују да претња у вези са прљавим новцем, није чисто полицијске, већ комплексне безбедносполитичке природе. Швајцарска, њена национална привреда, њено благостање и њена стабилност не морају бити угрожени само преко "архитеката" прљавог новца (из данашњег угла како криминалаца тако и утајивача пореза), већ исто тако могу бити угрожени и преко оних који треба да онемогуће „архитекте" прљавог новаца, дакле држава и мултинационалних организација. То се у првој линији односи на државноправне аспекте зато што кроз полицијску борбу против прљавог новца, треба спречити илегалне и активности које су са моралне стране за сваку осуду. Као друго, ради се о угледу наше земље и наших финансијских центара који се штетним мерама трећих држава и мултинационалних организација (не)могу правдати. Историјски посматрано, такве мере су увек двоструко коришћене: или као средство за постизање легитимних права (нпр. моралних стандарда потврђених од ОУН) или заправо само као изговор за остваривање нелегитимних захтева власти .

Данас се посебне територијалне аспирације власти или прекогранични интереси, практично могу остварити још само оружаном силом или привредним уценама, изузев ако иза тога не стоји признати морално оправдавајући разлог. Демонтажа моралних права противника је неопходан инструмент за припрему далекосежних мера насиља или мера притиска. Адекватна заштита интегритета ових моралних права, за Швајцарску као малу земљу, је главни безбедносполитички инструмент. Другачије речено, ако Швајцарска и њено предузетништво послуже као склониште за прљави новац, онда би она постала поприште за надметању најразличитијих интереса и не би се могла приоритетно посветити борби против организованог криминала и тероризма. Према томе, прљави новац и као његова последица, лоша репутација земље, финансијска бранша и приватно предузетништво су есенцијални аспекти наше безбедносне политике.

Процена Савезне владе о претњама кроз прљави новац

У извештају Савезне владе о безбедносној политици од 23.6.2010. године (SIPOL В 2010)¹² налазе се различите оцене које потврђују да је она угрожавајући потенцијал свим другачије идентификовала од онога војним средствима, као нпр. манипулација снабдевањем енергијом, сајбер напади или прислушкивање министара, руководећих

¹² <http://www.vbs.admin.ch/internet/vbs/de/home/documentation/bases/sicherheit.parsys.9457.downloadList.86387.DownloadFile.tmp/sipolbd.pdf>.

људи војске и предузетника.¹³ Исправно је закључено да би се и друге привредне области, као нпр. снабдевање енергијом, могле наћи под снажним притиском страних држава, које би на тај начин државнополитичке или привреднополитичке циљеве покушале реализовати.¹⁴ Прецизније речено, прљави новац је посебно у вези са организованим криминалом и угрожавањем привредне стабилности кроз ширење корупције и прања новца¹⁵ недовољно обухваћен, посебно имајући у виду бројне и разнолике претње.

Коначно, нејасан је став у Безбедноснополитичком извештају 2010. (Sicherheitspolitischer Bericht 2010 – SIPOL B 2010) по којем је привредна рањивост, како се она манифестовала у финансијским и банкарским круговима, додељена на одговорност другим областима политике, пошто безбедносна политика за то нема неопходне инструменте?!¹⁶ У овом ставу прихвата се мешавина безбедноснополитичке димензије претње, с једне стране и надлежности за контролу ризика, са друге стране. И ако за безбедносну политику надлежни органе Савеза и кантона можда још немају неопходна средства за одбрану од претњи које намерно или ненамерно могу проузроковати финансијску кризу, они ипак не смеју рано откривање и превентиву испустити из вида ако те безбедноснополитичке димензије могу прихватити. Савезна влада би овога морала да буде свесна после ескалације пореске свађе између САД и Унион банке Швајцарске. Ако се жели, барем увек је могуће позвати се на прилог 2 SIPOL B 2010 - „Обавештајна служба је погодна средство за борбу против безбедноснополитичких претњи које долазе посредством принуде привредним средствима”. Она обезбеђује рано откривање и пружа (даје) основе за избор опције за деловање.¹⁷

Погледајмо сада, какви су ефекти мера предострожности на практичним примерима. Прво, да ли је Обавештајна служба савеза (односно институције претходнице, стратешка Обавештајна служба...) пре историјске седнице Савезне владе од 18. 2. 2009. године указивала на велику опасност за Швајцарску и њену привреду, коју крије ескалација пореске свађе између највеће швајцарске банке и најмоћније земље света? Друго, да ли је Савезна влада 2008. године располагала обавештајним сазнањима, која су јој била неопходна, да се тако самоуверено супротстави страним државама и организацијама, како је она то тада учинила? Треће, да ли је Савезна влада предвидела одговарајуће сценарије и према њима израдила одговарајуће планове? Ми то не знамо, али ми би то морали знати имајући у виду очајне одлуке Савезне владе од 18. 2. 2009. године! Да ли је то био само случај једног лошег метода или недовољног знања?

Поуке за нашу будућу безбедносну политику

У Безбедноснополитичком извештају – SIPOL B 2010, исправно се констатује, да је у борби против прљавог новца (поред политичких средстава) Обавештајна служба без сумње најефикасније средство, како би се контролисале претње треће

¹³ SIPOL B 2010, 3.1. стр. 9.

¹⁴ SIPOL B 2010, 3.2.1. стр. 13.

¹⁵ SIPOL B 2010, 3.2.1. стр. 14.

¹⁶ SIPOL B 2010, 3.2.3. стр. 19.

¹⁷ SIPOL B 2010, прилог 2, стр. 3.

стране, преко жељених или нежељених споредних ефеката из прљавог новца. Само ако Савезна влада благовремено препозна индикаторе кризе репутације Швајцарске или напад на способност деловања, за државу критичних предузећа, онда се предузетим мерама унутар земље и у иностранству штете могу избећи.

Законским компетенцијама за обавештајно праћење проблематике прљавог новца располаже Обавештајна служба Савеза.^{18 19} Може се ипак приметити да и Национална банка Швајцарске (Schweizerische Nationalbank – SNB) или Савезни орган за контролу финансијског тржишта (Eidgenössische Finanzmarktaufsicht – FINMA) могу преузети функције раног упозорења односног финансијског сектора. Али законодавац ни једној од ове две институције није доделио обавештајне компетенције²⁰ - и државним властима и институцијама за њихово деловање неопходне су правне основе. Сасвим други смисао има предлог да се све обавештајне делатности на стратегијском нивоу групишу на једном месту, како би у свако време Савезној влади могле пружити јединствену слику ситуације.

Нажалост, опасности од прљавог новца, према Безбедносполитичком извештају – SIPOL В 2010 још нису сасвим отклоњене. Зато у уводу извештаја и пише да је систем за рано упозорење очигледно већ једном заказао. Дакле, овде постоји потенцијал за побољшање ефикасности рада Обавештајне службе Савеза. Она мора да стекне и очува не само правне већ и стручне и личне компетенције које изискују претње нашој земљи и нашој националној привреди кроз пораст интензивних глобалних расправа о проблематици прљавог новца. Она мора пажљиво да их прати и правовремено упозори Савезну владу и да предложи могуће опције деловања.

Литература

- [1] (2006) <http://www.vhv-bcg.ch/fileadmin/PDF/Publikationen>
- [2] Brochure_VHV_AML_interna_Vergleich_web.pdf, Kevin D.Stringer, Counter Threat Finance (Grasping the Eel) in MPR 2/2013
- [3] www.pvtr.org/pdf/Financia%20Response/Michael_UN_Sanctions.pdf
- [4] www.fatf-gafi.org
- [5] <http://www.fbi.gov/about-us/history/famous-cases/9-11-investigation/american-airlines-11>
- [6] ec.europa.eu/external-relations/cisp/sanctions/list/version4/global/global.xml
- [7] <http://www.seco.admin.ch/themen/00513/00620/00622/00623/index.html?lang=de>
- [8] swift.sa-bank.ru
- [9] http://www.bis.org/statistics/payment_stats.htm
- [10] <http://www.vbs.admin.ch/internet/vbs/de/home/documentation/bases/sicherheit.parsys.9457.downloadList.86387.DownloadFile.tmp/sipolbd.pdf>.

¹⁸ Члан 2 V, Уредбе о Обавештајној служби Савеза.

¹⁹ Најважније области по којима се вреднује Обавештајна служба Савеза, одредила је Савезна влада (члан 2, одељак 2 V, Уредбе о Обавештајној служби Савеза). Ако се ескалација сукоба између Швајцарске и најјачих држава и организација света од 2007. године није нашла „на радару“ Обавештајне службе Савеза, онда би влада морала да преиспита најважније области ангажовања ове службе.

²⁰ члан 5 Закона о Националној банци (NBG); члан 5 f. Закона о Конфедералном органу за контролу финансијског тржишта (FINMAG).